

Брюксел, 17.10.2013
COM(2013) 713 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**Годишен доклад за дейностите на Европейския съюз в научноизследователската
област и технологичното развитие през 2012 година**

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Годишен доклад за дейностите на Европейския съюз в научноизследователската област и технологичното развитие през 2012 година

1. КОНТЕКСТ НА ГОДИШНИЯ ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТИТЕ В НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ОБЛАСТ И ТЕХНОЛОГИЧНОТО РАЗВИТИЕ

Годишният доклад за дейностите на Европейския съюз в научноизследователската област и технологичното развитие е изготвен съгласно член 190 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Целта на настоящия доклад е да се представи кратък обзор на ключовите мерки за отчетната година, без да се претендира за изчерпателност. Включена е и информация, свързана с Договора за Евратом, макар че формално тя не попада в обхвата на настоящия доклад.

2. ПО-ШИРОК ПОГЛЕД ВЪРХУ ПОЛИТИЧЕСКАТА ОБСТАНОВКА ПРЕЗ 2012 ГОДИНА

Стратегията на Европейския съюз за растеж и нови работни места „Европа 2020“ е в основата на подхода на Съюза през 2012 г. към структурните реформи и засилването на конкурентоспособността. Приоритетите за действие през 2012 г. бяха очертани в Годишния обзор на растежа за 2012 година¹.

Началото на годината бе белязано с трудни предизвикателства. Доверието в еврото спадна, икономическият растеж намалю, но най-важното е, че увереността на гражданите в способността на Европа да се справи със своите проблеми беше рекордно ниска².

Европейският съюз продължи да води борба с кризата. С приемането на подробния план на Комисията за доизграждането на икономическия и паричния съюз бе очертана дългосрочната визия, както и конкретните стъпки, които трябва да бъдат предприети в краткосрочен и средносрочен план.

Комисията отбеляза необходимостта от промяна в начина, по който функционира икономиката на Европа — промяна, която ще позволи на Европа да мобилизира всичките си качества, за да изгради икономиката на утрешния ден, основана на авангардни иновации, знание и умения. Ето защо в „Европа 2020“ научните изследвания, технологиите и иновациите излизат на преден план сред дейностите, имащи за цел да помогнат на Европа да излезе от настоящата икономическа криза и да изгради интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Икономиката на ЕС може да бъде по-иновативна, по-производителна и по-конкурентоспособна, като същевременно използва по-малко ресурси и ограничи вредите за околната среда³.

Комисията оповести последния и най-мощабен до момента кръг от покани за представяне на предложения по Седмата рамкова програма (РП7). Отпусканите

¹ COM(2011) 815 окончателен, 23.11.2011 г.

² Стандартно проучване на Евробарометър, бр. 78, есен 2012 г., „Общественото мнение в ЕС.“

³ По-силна европейска промишленост за растеж и възстановяване на икономиката — актуализиране на съобщението за индустриалната политика, COM (2012) 582 final.

финансови средства, за които могат да кандидатстват организации и предприятия във всички държави — членки на ЕС, и в държавите партньори, представляват по-голямата част от предложенията от ЕС за 2013 г. бюджет за научни изследвания, който възлиза на 10,8 милиарда евро.

Това стана ясно само дни, след като ръководителите на ЕС подчертаха значението на научните изследвания и иновациите в Пакта за растеж и работни места⁴ като съществена част от отговора на Европейския съюз на икономическата и финансова криза.

3. „СЪЮЗ ЗА ИНОВАЦИИ“

Водещата инициатива „Съюз за иновации“, чието начало бе дадено от Комисията през октомври 2010 г. като част от стратегията „Европа 2020“, е свързана със създаването на динамична икономика, основана на иновациите, подхранвана от идеи и творчески дух, способна да стане част от световните вериги за създаване на стойност, да се възползва от предоставените възможности, да завладява нови пазари и да създава работни места, предлагащи висококачествени условия на труд.

3.1. Наблюдение на напредъка в иновациите

Като цяло оценката за напредъка в установяването на рамката на политиката за „Съюз за иновации“ е много положителна: работата по над 80 % от инициативите върви по план, включително по разрастването на Европейското научноизследователско пространство (ЕНП) и „Хоризонт 2020“. Принципът на „интелигентна фискална консолидация“ — т.е. запазване или, ако е възможно, увеличаване на разходите, които стимулират растежа, като например тези за научноизследователска и развойна дейност — вече е застъпен в европейския семестър. Благодарение на мерките за реализиране на единния пазар, каквито са например единният патент, по-бързото определяне на стандарти и модернизирването на правилата на ЕС за обществените поръчки и европейският паспорт за фондове за рисков капитал, бизнес климатът в Европа ще става все по-благоприятен за иновациите. Чрез Европейските партньорства за иновации се обединяват ресурси, а основните предизвикателства пред обществото стават обект на целенасочени мерки, засягащи както търсенето, така и предлагането.

Позицията на Европа в световен план е все още относително силна. ЕС е един от световните лидери в производството на висококачествени продукти — плод на науката и иновациите. Той продължава да отчита най-голям дял от приходите, генерирани в световните производствени вериги за създаване на стойност. След 2008 г. ЕС подобри постиженията си по отношение на иновациите и запълни почти наполовина пропастта, която го дели от САЩ и Япония. ЕС също така не отстъпва челните си позиции в иновациите пред Бразилия, Индия, Русия и Китай, макар че Китай решително скъсява дистанцията. Освен това след 2008 г. Южна Корея увеличи почти тройно преднината си спрямо ЕС и се изравни със САЩ като лидер в иновациите.

Друг заслужаващ внимание фактор е, че макар публичните разходи в ЕС за научноизследователска и развойна дейност по време на кризата да бяха увеличени, тъй като правителствата се опитваха да запазят инвестициите си в научноизследователската и развойна дейност, като така да стимулират бизнес секторът да прави същото,

⁴ Приет от Европейският съвет на 27 и 28 юни 2012 г.

последните данни свидетелстват за възможен обрат на тази тенденция. През 2011 г. общият публичен бюджет за научноизследователска и развойна дейност на 27-те държави — членки на ЕС, леко е намален за пръв път от началото на кризата. Твърде дълго проточилата се криза и суровото ѝ отражение биха могли да започнат да подкопават постигнатия в ЕС консенсус, че е необходимо инвестициите в научноизследователската и развойната дейност да бъдат защитени. Кризата също така ни отвори очите за структурните слабости на Европа относно постиженията в иновациите и подчерта необходимостта от по-сериозни реформи за увеличаване на ефикасността и ефективността на националните системи за научни изследвания и иновации. Възможните стъпки за действие включват стратегии за интелигентно специализиране, подобряване на връзките между научните изследвания в публичния сектор и бизнес иновации и подобряване на рамковите условия за бизнес инвестиции.

Сравнителният анализ на иновациите в Съюза за 2013 г.⁵ показва, че процесът на сближаване на постиженията в иновациите на държавите членки е в застой. Тъй като сближаването бе преобладаващата тенденция от създаването на Сравнителния анализ през 2001 г., това е сигнал за очевиден риск от увеличаване на разделението на Европа по отношение на иновациите. Тъй като кризата не приключва и се задълбочава, а различията по отношение на растежа между някои европейски региони се увеличават, налице е още по-голяма нужда от срочно прилагане на стратегията „Съюз за иновации“, както и от по-активното ѝ прилагане в области от съществено значение за иновациите, напр. висшето образование, основаното на иновациите предприемачество и мерки, които да се предприемат по отношение на търсенето. Ще бъде необходимо да се запази и импулсът за въвеждане на иновации в социалната сфера. Освен това може да се добави, че е в ход подготвителната работа за активиране на бъдещи взаимодействия между програмата „Хоризонт 2020“ и структурните фондове в рамките на интелигентната специализация.

3.2. Справяне с предизвикателствата пред обществото: Европейски партньорства за иновации

Подходът на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ) за ускоряване на разработването и внедряването на иновациите за посрещането на предизвикателствата пред обществото навлезе в нова фаза през 2012 г. Пилотното партньорство за активен живот на възрастните хора и остаряване в добро здраве премина от етапа на планиране към етапа на изпълнение, като този подход беше предложен за още четири области. Реакцията към поканата по партньорството за поемане на ангажименти беше окуражителна — бяха поети 261 ангажимента към конкретни действия, като над 50 региона и общини предложиха услугите си, а стотици партньори се включиха към веб базирана платформа за обмен на новаторски идеи.

След одобряването на стратегическия план за изпълнение от пилотния проект Комисията представи предложения за новите ЕПИ в областта на селскостопанската производителност и устойчивост, суровините, водата и интелигентните градове и общини. След одобряването от Съвета, през декември 2012 г. по ЕПИ в областта на водите бе представен стратегическият план за изпълнение, а се очаква, че ЕПИ в областта на селското стопанство, суровините и интелигентните градове и общини

⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/ius-2013_en.pdf

стратегическите планове ще са готови през 2013 г., така че изпълнението да може да започне възможно най-скоро.

4. ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКОТО НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО

След заключенията на Европейския съвет относно изграждането на ЕНП Комисията прие съобщение относно засилено партньорство в рамките на европейското научноизследователско пространство за върхови постижения и растеж⁶, в което се предлага осигуряване на ефективни национални научноизследователски системи, възможно най-добро транснационално сътрудничество и конкуренция, отворен пазар на труда за научните работници, равенството между мъжете и жените и интегрирането на принципа за равенство между половете в научноизследователската дейност, както и достъп и разпространение на научните познания. То поставя акцента върху подход за укрепване на партньорството между държавите членки, Комисията и заинтересованите научноизследователски организации. Подходът бе одобрен от Съвета⁷.

ЕНП е част от стратегията „Съюз за иновации“, а „Хоризонт 2020“ спомага за осъществяването му по редица начини. То е една от основните структурни реформи, имащи за цел да стимулират растежа в Европа, като тази негова роля се отчита все по-често. Съчетаният ефект от постигането на целта на ЕС от 3 % от БВП, отделен за научноизследователска дейност, „Хоризонт 2020“ и повишеният дял на транснационалното финансиране (понастоящем 0,8 %), благодарение на изграждането на ЕНП, би могъл да генерира допълнително до 445 млрд. евро БВП и 7,2 милиона работни места до 2030 г.⁸

Съществен елемент от този подход на партньорството е съвместната декларация от 17 юли 2012 г. от Комисията и петте големи заинтересовани научноизследователски организации⁹ във връзка с писмените ангажименти, установени в меморандуми за разбирателство. Те предполагат, че организациите ще отбележат осезаем напредък до края на 2013 г.

Изпълнението на съобщението за ЕНП ще бъде подкрепено от механизма за наблюдение на ЕНП (МНЕ), чиято цел е да се събере информация за наблюдението на напредъка на равнището на държавите членки и асоциираните държави. Комисията ще играе ключова роля за създаването и функционирането на МНЕ за националните органи и заинтересованите страни от научноизследователската област. Като първа стъпка Комисията направи проучване на ЕНП, за да установи какъв е напредъкът в изпълнението на съответните действия, набелязани в съобщението за ЕНП, в рамките на публичните научноизследователски организации.

4.1 Научни работници

Изпълнението на шестнадесетте мерки, предвидени за насърчаване на мобилността на научните работници, обучението и професионалното им развитие, е от съществено значение за този процес, с акцент върху аспекти като: открит, прозрачен и основан на

⁶ COM(2012) 392 final от 17.7.2012 г.

⁷ Заключение на 3208-я Съвет по конкурентоспособност от 11.12.2012 г.

⁸ SWD(2012)212, работен документ на службите на Комисията — оценка на въздействието, придружаваща съобщение (2012) 392 final.

⁹ EARTO, EUA, LERU, NordForsk, и Science Europe

заслуги подбор; стартиране на „EURAXESS — гласът на научните работници“ с оглед на осигуряването на непосредствено общуване с отделните научни работници; учредяването на работна група, която да предложи решения за евентуалното създаване на общоевропейски допълнителен пенсионен фонд или фондове за научни работници; сътрудничество със заинтересованите страни в научноизследователската област, за да се определят и приложат принципите за достъп и преносимостта на националните стипендии; и специална процедура за прием на граждани от трети държави за целите на извършване на научноизследователска дейност.

Ръководната група на ЕНП по човешки ресурси и мобилност спомогна за изготвянето и за проследяването на съответните инициативи, най-вече посредством: предаването на окончателния доклад и на препоръките на работната група по въпросите, свързани с човешките ресурси, включително стратегията за човешките ресурси за научните работници; създаването на нови работни групи за иновативно обучение на докторанти и относно професионалното развитие на научните работници; предаването на доклада на научните работници за 2012 г., в който се проследява постигнатият напредък.

4.2 Съвместно изготвяне на програмите

С цел да се подкрепи процеса на съвместно изготвяне на програмите през 2012 г., Комисията даде начало на дейности за координиране и подкрепа, с които ще предложи съдействие за пет от шестте инициативи за съвместно изготвяне на програмите от втората вълна: обединяване на знанията за климата на Европа, здрави и продуктивни морета и океани, по-дълъг и по-добър живот — „Потенциалът и предизвикателствата на демографските промени“, предизвикателството на микробите — „Нововъзникваща заплаха за човешкото здраве“ и предизвикателствата, свързани с водата, в нашия променящ се свят. Имаше и още покани за евентуална подкрепа на 6-ата инициатива за съвместно изготвяне на програмите, Градската Европа — световни предизвикателства пред градовете, Общи европейски решения през 2013 г.

През 2012 г. три от четирите инициативи от първата вълна — пилотна инициатива за съвместно изготвяне на програми относно дегенеративните заболявания на нервната система, включително болестта на Алцхаймер; селското стопанство, продоволствената сигурност и изменението на климата; здравословна диета за здравословен живот — приеха своите програми за стратегически изследвания (ПСИ), като се определят дейностите, които ще бъдат предприети през следващите години. С инициативата за съвместно планиране на културното наследство и глобалната промяна „Ново предизвикателство за Европа“ бе дадено началото на пилотна съвместна покана, като ПСИ би следвало да бъде приета в началото на 2013 г.

За улесняване на текущите процеси на съвместното изготвяне на програмите за трансгранично сътрудничество в научноизследователската област Комисията предложи две нови действия на държавите членки и на заинтересованите страни: означението „ЕИП“ и синхронизираната покана. Комисията даде ход на обсъжданията със заинтересованите страни за започване на пилотни дейности до 2014 г.

4.3 Научноизследователски инфраструктури

Европейската комисия продължи да работи в тясно сътрудничество с Европейския форум за стратегии за научноизследователски инфраструктури (ESFRI), за да може до 2015 г. да завърши или да даде начало на 60 % от проектите по пътната карта на ESFRI.

През 2012 г. 15 национални пътни карти бяха публикувани, а 7 все още бяха в процес на изготвяне.

През 2012 г. бяха положени повече усилия за използване на структурните фондове за изграждане на проекти по ESFRI, като те бяха насочени към първите две съоръжения, включително ELI (Extreme-Light-Infrastructure, изключително лека инфраструктура), който трябва да бъде реализиран до 2016 г. в Чешката република (290 милиона евро) и Румъния (180 млн. евро).

През 2012 г. Комисията предложи изменение към регламента за създаването на нормативна уредба за Консорциума за европейска научноизследователска инфраструктура (ERIC), чиято цел беше да се улесни създаването и функционирането на големи научноизследователски инфраструктури с участието на няколко европейски държави. Макар еднаквото и навременното прилагане на този регламент в различните държави членки да остава трудно, беше изградена инфраструктура за общи езикови ресурси и технологии (CLARIN ERIC), като Комисията разглежда кандидатурите на седем други проекти (ECRIN, EURO-ARGO, ESS survey, BBMRI, EATRIS, DARIAH, C-ERIC).

На 11 декември 2012 г. Съветът¹⁰ подчерта необходимостта от подновяване и адаптиране на мандата на ESFRI, за да се намери адекватен отговор на съществуващите предизвикателства, както и да се гарантира, че проектите по ESFRI, по които вече се работи, се проследяват след приключване и след сравнителна оценка и че на инфраструктурните проекти, изброени в пътната карта на ESFRI, се дава приоритет.

За да се направи оценка на напредъка на подкрепата от ЕС в рамките на „Хоризонт 2020“, Комисията също така създаде експертна група на високо равнище. Освен това Комисията даде начало на консултацията относно бъдещите научноизследователски дейности, чиято цел е да се даде гласност и да се увеличи ефективността на транснационалното използване на наличните научноизследователски инфраструктури.

4.4 Университети: програма за модернизация

Бе проведено проучване с цел изграждане на структурирани иновативни докторантски програми за обучение за предоставяне на указания за структурирани програми в цяла Европа. Пилотна покана за представяне на предложения за катедри по ЕНП в регионите по цел „Сближаване“ беше обявена, за да се улеснят структурните промени в университетите и другите научноизследователски организации с цел да бъдат насърчени върховите постижения, а така — и да се подобрят възможностите им в конкурентно финансиране в научноизследователската област. Беше изготвено и проучване на възможностите за реализация за определяне на най-добрия начин за създаването на европейски механизъм за акредитация на управлението на човешките ресурси, основано на „харта и кодекс“, в университетите и във финансирани с публични средства научноизследователски институти.

¹⁰ Заключение от 3208-ия съвет по конкурентоспособност.

4.5 Свободен достъп, обмен на знания и цифрово ЕНП

Принципът за свободен достъп е залегнал в „Хоризонт 2020“. Държавите членки бяха помолени да посочат национално звено за връзка, с цел да се улесни обменът на информация и да се даде възможност за взаимно обучение. Комисията възнамерява да организира първата среща на националните звена за връзка, за да обменят придобития опит и най-добри практики.

През 2012 г. бе създадена експертна група по въпросите на обмена на знания, която да предложи задълбочени анализи и препоръки. Комисията започна проучване с цел разработване на насоки по основните въпроси, които участниците може да засегнат в споразуменията си за консорциуми. Работната група към ERAC по въпросите на обмена на знания предостави насоки и коментари относно проучването за проследяване на напредъка в прилагането на препоръката на Комисията относно интелектуалната собственост и кодекса на добрите практики¹¹.

С цифрово ЕНП ще се предостави подкрепа за осигуряването на електронни инфраструктури, безпрепятствен трансграничен достъп до цифрови научноизследователски услуги и прилагането на електронната наука и разработването на свързаните с това политики. През 2012 г. това сътрудничество започна чрез интегриране на цифровото ЕНП в последващи структури и дейности на ЕНП, включително взаимодействие с платформата на заинтересованите страни и системно наблюдение на действията по ЕНП за комуникация. Електронните инфраструктури позволяват създаването, разпространението и използването на познанията в Европа и насърчават сътрудничеството сред учените. През 2012 г. вниманието беше насочено към науката и инженерството, развиващи се благодарение на данните (EUDAT, OpenAIRE), изчислителната инфраструктура (PRACE, EGI, Helix Nebula), научноизследователската и образователна мрежа GÉANT, виртуални научноизследователски общности и електронната наука. Сред постиженията, заслужаващи внимание, са публикуването на Европейската стратегия за високопроизводителните изчислителни технологии (съобщение до Парламента и Съвета), развитието на инфраструктурата в подкрепа на свободния достъп и на световния алианс за научноизследователски данни, а така също и „Връзка Африка“ (Africa Connect), който осъществява връзката между Европа и африканските страни на юг от Сахара;

5. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Най-забележителното постижение през годината беше съобщението „Подобряване и фокусиране на международното сътрудничество на ЕС в областта на научните изследвания и иновациите — стратегически подход“¹². В това съобщение Комисията предлага нова стратегия за международно сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите, по-специално с оглед на подготовката за „Хоризонт 2020“.

Международното сътрудничество в научноизследователската област и иновациите не е самоцел, а е по-скоро средство в ръцете на Съюза за постигане на неговите по-амбициозни цели. По-конкретно това означава укрепване на високите постижения и

¹¹ COM(2008) 1329.

¹² COM(2012) 497 от 14.15.2012 г.

привлекателността на Съюза в научноизследователската област и иновациите и на конкурентоспособността ѝ в икономически и промишлен план; преодоляване на общовалидните предизвикателства пред обществото; подпомагане на външните политики на Съюза.

За постигането на тези цели в стратегията се определя двоен подход:

„Хоризонт 2020“ ще бъде отворена за участие на лица от цял свят, въпреки че подходът за предоставяне на финансиране на тези лица от бюджета на Съюза ще бъде преразгледан. По този начин европейските научни работници ще могат свободно да си сътрудничат със своите колеги от трети държави по въпроси по техен избор.

Ще бъдат разработени целенасочени дейности, при които ще се търси сътрудничество по конкретни теми и с определени държави или региони. Те ще бъдат групирани в многогодишни пътни карти.

Редица въпроси с отражение върху различни сектори също ще бъдат част от стратегията:

- ще бъде укрепено партньорството с държавите членки, като се използва за основа работата на Форум за стратегия в международното сътрудничество в областта на науката и технологиите;
- заедно с международните ни партньори ще бъдат разработени и популяризирани общи принципи за провеждането на международни научноизследователски и иновационни дейности с цел създаването на на справедливи условия на конкуренция в световен мащаб. Това ще бъде улеснено от наскоро създадения Глобален съвет за научни изследвания — доброволен форум за обмен на най-добри практики и за установяване на общи принципи;
- ще има по-тясна координация с останалите политики на Съюза, при които безспорно има външно измерение, както и с действия на международни организации и многостранни форуми.

Изпълнението на стратегията ще бъде тясно съгласувано с „Хоризонт 2020“. За да укрепи управлението, Комисията се е ангажирала да публикува доклад за напредъка на всеки две години, като започне в началото на 2014 г. Около 350 учени и отговорни за изготвянето на политиките лица от най-високо ниво в над 30 страни от целия Европейски съюз и Средиземноморския регион се срещнаха в Барселона, Испания, през април 2012 г., за да отбележат началото на ново партньорство в научноизследователската област и иновациите. Новото партньорство беше предложено от Европейската комисия като част от реакцията на Съюза по отношение на политическите промени, извършващи се в Южното Средиземноморие предвид „Хоризонт 2020“. С конференцията беше дадено начало на процеса за постигане на обща евро-средиземноморска програма за научни изследвания и иновации.

6. „ХОРИЗОНТ 2020“ — РАМКОВА ПРОГРАМА ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ИНОВАЦИИ (2014 — 2020 Г.)

Чрез „Хоризонт 2020“ цялото финансиране на научни изследвания и иновации в ЕС се обединява за първи път в една програма, като средствата ще бъдат насочени към три основни цели: да се укрепи позицията на ЕС като лидер от световна величина в

науката; да се укрепи водещата позиция в иновациите на промишлеността; и да се спомогне за разрешаването на някои проблеми, общи за всички европейци, свързани със съществени предизвикателства пред обществото.

На 28 ноември 2012 г. Комитетът по промишлеността, транспорта и научните изследвания (ITRE) към Европейския парламент прие с абсолютно мнозинство три от четирите доклада по пакета „Хоризонт 2020“. Съветът на ЕС възприе частичен общ подход спрямо регламента относно рамковата програма (31 май 2012 г.), регламента относно правилата за участие и разпространяване (10 октомври 2012 г.) и решението относно конкретната програма (11 декември 2012 г.).

Така се предлага много добра база за трестранните преговори между институциите на ЕС с оглед на приключването до края на 2013 г. на обикновената законодателна процедура по пакета „Хоризонт 2020“ и одобряването му на първо четене.

7. СЕДМА РАМКОВА ПРОГРАМА

7.1 Изпълнение на работните програми за 2012 г.

През 2012 г. бяха приключени 53 покани за представяне на предложения с общ примерен бюджет от 4,4 млрд. евро. От общо 17 374 получени отговарящи на условията предложения 3 089 бяха класирани за финансиране, като така процентът на успеваемост на предложенията бе 17,78 %.

Участниците в отговарящите на условията предложения бяха общо 70 059, като общата стойност на проектите беше 36,99 млрд. евро, а поисканото финансово участие на ЕС — 30,78 млрд. евро. Участниците в одобрените предложения бяха общо 14 821, като общата стойност на проектите беше 6,92 млрд. евро, а поисканото финансово участие на ЕС — 4,98 млрд. евро. Това означава, че 21,16 % от представилите предложения са получили одобрение, а 16,18 % от кандидатствалите за участие от Съюза са получили одобрение.

7.2 Работните програми за 2013 г.

С приетите през юли 2012 г., 2013 г. покани за представяне на предложения, които са на стойност около 8,1 млрд. евро, ще се оказва подкрепа на проекти и идеи, които ще засилят конкурентоспособността на Европа и ще позволят справяне с въпроси като здравето на човека, опазването на околната среда и намирането на нови решения във връзка с все по-трудните предизвикателства, предизвикани от урбанизацията и управлението на отпадъците.

Работните програми включват някои от следните елементи:

- Акцентът в поканите е върху иновациите и редица предизвикателства пред обществото, като същевременно с това се изгражда мост с „Хоризонт 2020“.
- Общо 4,8 милиарда евро са предназначени за тематични приоритети в научноизследователската област. Иновациите в индустрията ще се подпомагат посредством близки до пазара дейности като пилотно въвеждане, демонстрации, стандартизация и трансфер на технологии. Трите публично-частни партньорства, стартирани в рамките на Европейския план за

икономическо възстановяване, са изпълнени чрез покани за предложения, като за тях са намерени частни инвестиции. Поканите са силно свързани с индустрията с повече от 50 % участие на промишлеността и около 30 % от цялостното финансиране на ЕС за МСП.

- На малките и средните предприятия (МСП) ще бъде отделено специално внимание под формата на финансов пакет на стойност до 1,2 милиарда евро. Това включва мерки в размер на 150 млн. евро за гаранции за привличане на 1 млрд. евро под формата на заеми за МСП и дружества със средна капитализация.
- Около 2,7 милиарда евро ще спомогнат за утвърждаването на Европа като притегателен център от световна класа за научните работници, най-вече чрез отпускането на индивидуални стипендии от Европейския съвет за научни изследвания (1,75 милиарда евро) и чрез дейностите по програмата „Мария Склодовска-Кюри“ (963 милиона евро) за обучение и мобилност на научни работници.
- За да се спомогне за преодоляването на разделението по отношение на иновациите, бе стартирана нова инициатива „Катедри на Европейското научноизследователско пространство“. С пилотна покана, за която е заделен бюджет от 12 милиона евро, ще бъдат избрани общо пет „Катедри на ЕНП“, които ще бъдат разкрити в университети или други отговарящи на условията научноизследователски институции в по-слабо развити региони в пет различни държави от ЕС.
- Набелязаните в тези покани иновативни тематични приоритети в научноизследователската област включват: около 155 милиона евро за инициативата „Океани на бъдещето“ за подпомагане на устойчивия растеж в мореплаването и морското дело; около 365 милиона евро за технологии, които ще преобразят градските зони в устойчиви „интелигентни градове и общини“; близо 147 милиона евро за борба с увеличаването на резистентни към лекарства бактерии; и почти 100 милиона евро, отделени за иновативни решения за управление на сладководните ресурси.
- Поканите за представяне на предложения са насочени също така към формулираните в „Програма в областта на цифровите технологии“ цели за финансиране на научните изследвания в сферата на ИКТ, като за тематичния приоритет „Информационни и комуникационни технологии“ са отделени почти 1,5 милиарда евро.
- Очаква се инвестициите на стойност 8,1 милиарда евро да привлекат още 6 милиарда евро публични и частни инвестиции за научните изследвания, да увеличат заетостта с 210 000 работни места в краткосрочен план, а в срок от 15 години — да генерират още 75 милиарда евро под формата на растеж.
- Общият бюджет на ЕС за научноизследователска дейност от 10,8 милиарда евро за 2013 г. — най-големият в историята на Европейския съюз по рамковите програми, включва средства извън работните програми, като например изследванията в областта на ядрената енергетика (993 милиона евро) в рамките на Договора за Евратом, съвместни технологични инициативи с

промишлеността (751 милиона евро) и публично-частните партньорства с държавите членки. Общият бюджет включва също така финансирането на Съвместния изследователски център на Комисията¹³.

7.3 Какво заслужава внимание

7.3.1 Иновационни дейности

За 2013 г. работната програма по Седмата рамкова програма включва повече дейности, които са по-близо до пазарите и потребителите, както и по-голяма подкрепа при прехвърляне на съответните резултати от лабораторията към пазара. Предоставя се по-голяма подкрепа за иновативни МСП и малки дружества със средна капитализация при достъпа до рисково финансиране с пускането в действие на нова схема за насрещна гаранция в рамките на механизма за финансиране с поделение на риска за МСП, което допълва гаранционната схема, създадена успешно през 2012 г.

Има също така по-широка подкрепа за публично-частните партньорства. При повече теми се експериментира с доставки на развойни продукти, както за съфинансиране на действително съвместни обществени поръчки, така и за подкрепа на изграждането на мрежи и подготвителна работа. Иновациите в публичния сектор придобиват все по-голямо значение и включват подкрепа за новаторски решения както в публичните администрации, така и в сектора на обществените услуги. Социалните иновации се подкрепят по различни начини с редица теми, включително действия в областта на социалните иновации, така и социално-икономически изследвания.

Във все повече теми се включва конкретна подкрепа за експлоатацията на обещаващи съществуващи научноизследователски постижения, независимо от произхода им, както финансирани от ЕС, така и извън ЕС. Действията включват последващо финансиране, получено директно по повод на резултати от научноизследователски проекти, както и мрежи за подкрепа, насочени към улесняване на експлоатацията.

7.3.2 Разпространение

Разпространението на резултатите от научноизследователската дейност, финансирана от ЕС, има определяща роля за изграждането на Европейското научноизследователско пространство, като се насърчава откритост и капитализиране на творческия потенциал на Европа. Комисията подпомага разпространението на резултатите от научноизследователската дейност, като осигурява финансиране в рамките на проекти за активно разпространение на резултатите. Освен това Комисията активно се стреми към повишаване на обществената осведоменост за резултатите от финансирани научноизследователски дейности и осигурява онлайн достъп до резултатите чрез информационната служба на Общността за научноизследователска и развойна дейност CORDIS¹⁴ и Хранилището за публикации на Съвместния изследователски център¹⁵.

¹³ Информацията за преките действия по 7РП за 2012 г. е включена в годишния доклад на Съвместния изследователски център на Комисията. <http://ec.europa.eu/dgs/jrc/index.cfm?id=2530>

¹⁴ <http://cordis.europa.eu/>

¹⁵ <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/>

Освен това Комисията обмисля да предприеме допълнителни действия с цел да подобри разпространението, съобщаването и използването на резултатите от научноизследователската дейност, финансирана от ЕС.

7.3.3 *Опростяване*

Провежданите през 2012 г. дейности се възползваха от импулса за действие, предоставен със съобщението за опростяване¹⁶ и на последвалото обсъждане. Бяха въведени редица мерки, които получиха всеобща подкрепа.

Беше доразработен порталът за участници в научноизследователската област и иновациите с въвеждането на нови услуги за тях и допълнителни подобрения с цел по-лесно използване на системата.

Резултатите от дебата за опростяване бяха използвани и при изменения финансов регламент и правилата за неговото прилагане, които влязоха в сила. Някои важни моменти, засягащи рамковата програма за отпускането на безвъзмездни средства, включват:

- изменени правила, свързани с възможността с ДДС да се опростява финансовото управление на безвъзмездни средства за научни изследвания и иновации, например за университети и други публични научноизследователски органи;
- премахване на задължението за начисляване и отчитане на лихви. Понастоящем такова задължение съществува и то води до значителна административна тежест и разходи във връзка с откриването и управлението на отделни сметки, както и за управление на регистър на изключенията за организации, които не могат да откриват лихвоносни сметки поради националното законодателство.

7.3.4 *Постигане на целта за МСП*

Участието на МСП в Седмата рамкова програма да се следи отблизо от Европейската комисия. Особено внимание се отделя на финансирането за МСП в рамките на програмата за сътрудничество в съответствие с целта, установена в законодателния пакет. Целта е да се гарантира, че най-малко 15 % от финансирането на специалната програма „Сътрудничество“ се предоставя на МСП.

До края на 2012 г. е имало 18 589 случая на участие на МСП в цялата Седма рамкова програма. Финансовото участие на ЕС за МСП достигна приблизително 4,8 млрд. евро.

Целта от 15 % е постигната още в края на 2011 г., когато МСП получиха 15,3 % от финансирането от ЕС в програмата за сътрудничество. През 2012 г. тази стойност е нараснала. В края на година процентът на финансовото участие на ЕС за МСП в програмата за сътрудничество е 16,6 %.

Значителното увеличаване на дела от бюджета, който се предвижда за МСП, може да се обясни с мерките за укрепване на МСП по работните програми за 2011 и 2012 година. Очаква се по-нататъшен напредък по работната програма за 2013 г.

¹⁶ COM(2010) 187.

8. ПЕРСПЕКТИВИ ЗА 2013 ГОДИНА

През 2013 г. Комисията ще продължи да работи по дейностите от „Съюз за иновации“. През 2012 г. тя ще представи състоянието на „Съюз за иновации“: Ускоряване на промяната. Предвид продължаващата криза обаче Европа трябва да направи повече, за да превърне Съюза за иновации в реалност. ЕС и неговите държави членки трябва да ускорят своите съвместни усилия и да задълбочат работата си по инициативата „Съюз за иновации“. През 2013 г. Комисията ще даде начало на процес на размисъл за подготовката на следващите стъпки по задълбочаване на работата по „Съюз за иновации“.

Комисията ще подготви първия доклад за напредъка на ЕНП през 2013 г. Той ще включва сравнение на действията, обявени от държавите членки в техните национални програми за реформа (НПР), с базовия вариант от 2011 г. Цялостна оценка на напредъка по осъществяването на ЕНП ще бъде направена от 2014 г. нататък.

Комисията възнамерява да направи предложения за редица публично-частни и публично-публични партньорски инициативи през юли 2013 г.

Пакетът „Хоризонт 2020“ се очаква да бъде приет до края на 2013 г. Комисията ще извърши цялата подготвителна работа и ще предприеме необходимите действия за осигуряване на безпроблемен старт и изпълнение на програмата.